

7. Mezi krásou a krutostí Asie

příčesky ze Sibíře – bráhmanské uzlíky – zacuchance poustevníků – nikdy nestříhaní Sikhové – Buddhovo ostříhání – Češka mezi zabijáky – kudrnatí Andamanci – vyslanci za Mongoly – Marco Polo v Číně – náš františkán v Pekingu – cop jako znak poroby – hrdost ve vlasech – oddáni přes máslo – příčesky a ráj vši – opalovaná těla v Siamu – Čech mezi trpaslíky – nejranější účesy – nekrácená krása Heian – samurajsky vyholená čela – zauzlované účesy žen – hřebínky s erbem – účesy na dřevotiscích – holičství i parukářství – nejnačancanější gejši – antropoložka v kimonu

Na cestě za dějinami asijských účesů, které hrály obzvláště velkou roli v Číně, nelze minout skvěle zachovalé mumie v pohoří Altaje. Jsou staré asi 2 500 let. Těla kočovníků z lokalit Ust' Ulagan, Pazyryk a Ukok měla díky permafrostu dochovány i zbytky vlasů – včetně Jezdce neboli Bojovníka, jehož „dva dlouhé copy jsou v dobrém stavu, stejně jako nádherné tetování jelena na rameni“.⁴²² Oba zrzavé copy spadají až do půli zad. Jak asi mohli

Plstěný závěs
z kurhanu
číslo 5 v Pazyryku,
ukazuje jezdce
s výrazným knírem.
Dle Bahn 1996

nomádi vypadat, naznačuje též plstěný závěs z Pazyryku, kde mají muži mohutné kníry. Jedna z pazyryckých mumií pak nesla dle Sergeje I. Ruděnka stopy po skalpování – prý „od ucha k uchu“.⁴²³ Další doklady skalpáže pocházejí z jižní Sibíře: z pohřebiště Ajmyrlyg v Ulug-Chemské oblasti. Jiná altajská mumie z téže doby, tetovaná „Princezna z Ukoku“ z 5. století před Kristem, měla kratší vlasy, ale součástí nasazeného účesu byla i „paruka z ženských vlasů, plsti a ozdoby“.⁴²⁴ Vzhled zmrzlé ženy naznačily rekonstrukce Tatjany Balujevové.

Při směřování dále na východ, na Sibíř, se vědci setkali s mumii taštycké kultury, s lidmi, kteří žili za Jenisejem v 6.–1. století př. n. l. Mimořádný objev u Abakanu v oblasti masivu Oglachty se udál v roce 1902, kdy se pastýř, hledající hříbě, propadl do hrobky. Rok nato se tam s carskými povoleními vydal Alexandr Adrianov a našel tam ostatky mumií, zvláštní vycpávané figurky, ale i hroudy

Pozoruhodné příčesky lidských vlasů u loutek a mumií takzvané taštycké kultury. Archiv autora

zamotaných vlasů! „U mumií a loutek se našly lidské příčesky a copy, ačkoli archeologové si stále nejsou jisti, komu patřily.“⁴²⁵ Zdá se však – s přihlédnutím ke složitosti pohřebních rituálů (mumie, mrtvolné masky, trepanace kvůli vyjmutí mozků i vaky vycpávané kremačným popelem) –, že měly magický účel. Sibířské národy (Chantové, Mansové, Něnci), tito asijské „indiáni“, vesměs mívaly středně dlouhé vlasy: „Pokud neměli muži vlasy zastřižené, zaplétali je většinou do dvou copánků. Ženy nosily také dva copy, které nastavovaly spletenými proužky barevných látek a zdobily kovovými přívěsky. Vyskytovala se i korálky vyšívaná vlasová ozdoba (něnsky *subyr*).“⁴²⁶

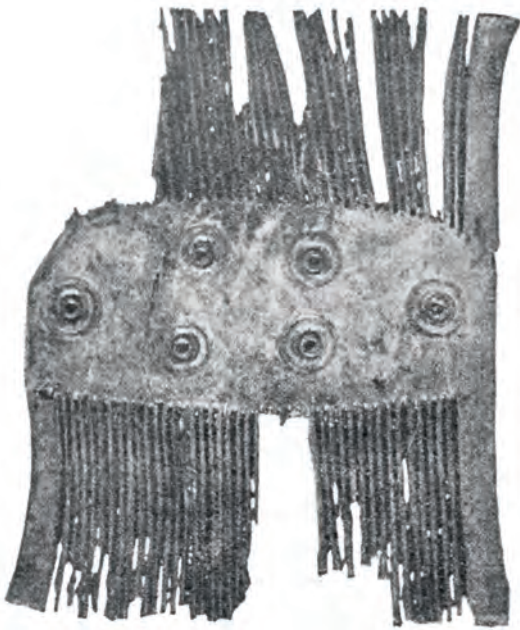
Indie a jižní Asie

O vlasech obyvatel jedné z jižních částí Asie psal už Plinius Starší, když zmiňuje výpravu za Claudiovy vlády (41–54), která se dostala až k ostrovu Taprobané (zřejmě Cejlon), kde žili „lidé ryšavých vlasů, modrých očí a vysoké postavy“.⁴²⁷ Daleko staršími důkazy

Žena Veddu z Ceylonu (Srí Lanka, 19. století). Archiv autora, z německé etnografie

se užívá i k vytvoření tečky na čele (*bindi*), na nevěstiny vlasy. Barvilo se hennou. Už v *Kámasútře*, jež vznikla kolem přelomu letopočtu, je rovněž zmínka o černicím líčidle na řasy. Účesy se zdobily; Bengálsko proslulo zdobnými jehlicemi, v Uttarpradéši vyráběli hřebeny (*phaniha*) z ebenu krášené květinovými vzory. Zvláštností byl hřeben ve tvaru kobry, který nosily dámy vstrčený nad copem.

Slonovinový hřeben z Mohendžo-Daro (asi 2400–2100 př. n. l.). Dle Hrozný 1948

o tělesnou péči v těchto končinách jsou nálezy kultury Mohendžo-Daro v dnešním Pákistánu (2500–2100 př. n. l.). Tam byla vykopána i toaletní souprava s kleštičkami, jehlou a lžičkou do uší; zajímavější je dvouřadý hřeben ze slonoviny a se šesticí kroužků a vylámanými zuby, který byl „nalezen u lebky jedné z devíti mrtvol, jež našly smrt při přepadení a zničení města. Hřeben ten byl nošen, zdá se, na hlavě,“ domníval se orientalista Bedřich Hrozný.⁴²⁸ Sochy kněží z dob protoindické kultury v Mohendžo-Daro mívají opečovávané „plnovousy“.

Některé rysy tohoto umění naznačují, že právě odtud přejala stará Indie mnohé zvyky. Kadeřnictví (*śringar*) a výrobu hřebenů lze vysledovat 4 000 let zpátky do minulosti. Po celá staletí nosily Indky velmi dlouhé vlasy, jež si svazovaly do uzlu nebo copů – přechod z více copů na jediný asi značil opuštění dětství. Například ve starotamillském eposu *Píseň o klenotu* patrně z 5. století po Kristu se opakovaně vypráví o pěti svazcích v ženském účesu: „Ach, ty má milá s vonnými vlasy, jež v pěti proudech se bohatě vlní, škoda tvé krásy!“⁴²⁹

Zvláštní zvyky se pojily s hinduistickou svatbou, kdy ženich nanášel prášek, jehož

Dvojitý slonovinový hřeben ze Srí Lanky (17.–18. století). The Metropolitan Museum of Art, Wikimedia Commons, public domain

Dřevěný hřeben z Paňdžábu vyrobený v Tonse (2010). Foto Chalíd Mahmúd, Wikimedia Commons, public domain

